

Siergrassen in natuurlijke tuinen

Inleiding

In geen enkele natuurlijke begroeiing ontbreken grassen. Ook in een natuurvriendelijke tuin horen ze erbij. Niet alleen de soorten die er toevallig terecht komen, maar ook doelbewust gekozen soorten. Voor de fijnproevers onder de tuinliefhebbers zijn er veel verschillende siergrassen beschikbaar. Voor allerlei omstandigheden, van nat tot droog en van groot tot klein is iets te vinden. Juist het sierlijke karakter en de schoonheid van dichtbij maken grassen bijzonder, vooral als ze op een uitgekiend plekje tot hun recht komen. Zowel bij de wilde als gecultiveerde soorten zijn er juweeltjes te vinden.

Alle grassen hebben één kenmerk gemeenschappelijk: opvallend gekleurde bloemen. Het bescheiden uiterlijk van de bloem komt doordat alle grassen windbestuivers zijn, hun bloemen hoeven geen insecten te lokken.

Wild of niet?

De meeste grassen die hier besproken worden komen in de Nederlandse natuur voor. Ze passen dan ook uitstekend in een natuurlijke tuin. Gelukkig hanteert lang niet iedereen een strikte indeling van de tuin waarbij uitheemse of gekweekte planten geen toegang hebben. In het geval van grassen is dat maar goed ook want er zijn heel wat van oorsprong wilde soorten die verder gekweekt zijn en een sterke sierwaarde hebben. Enkele van deze grassen worden hier ook besproken. Beoordelen of een 'pure' soort of juist een cultuurvariëteit in uw tuin het beste past, kunt u vanzelfsprekend alleen zelf. Voor het bespreken van meer gecultiveerde soorten is hier onvoldoende plek. Via tuinboeken en kwekerijen is hier echter vrij makkelijk meer informatie over te vinden.

Bij het woord siergras hebben sommigen visioenen van vermomde kweek die de borders overwoekert, maar dat valt erg mee. Vrijwel alle siergrassen groeien in pollen en zijn daardoor goed in toom te houden. Ook het uitzaaien valt erg mee.

Slechts enkele niet inheemse gewassen zijn niet winterhard en moeten 's winters afgedekt worden. Veel vaste grassen sterven bovengronds af maar lopen het volgende jaar weer uit. Het afgestorven gras vormt, mits het blijft zitten, een prima bescherming tegen de vorst. Ook maken allerlei kleine diertjes gebruik van deze overwinteringsplek. In het voorjaar kan het oude blad verwijderd worden, met de hand losplukken gaat prima. Oude bloeiaren kunnen met een snoeischaar afgeknipt worden. Verschillende soorten blijven 's winters ook mooi om te zien.

Hoe toe te passen

Grassen werken het best als rustbrengend element en als solitaire blikvanger. Juist doordat er zoveel verschillende grassen zijn voor allerlei groeiplaatsen is er altijd iets geschikts te vinden. Heel mooi zijn hoge grassen als rustbrenger in de border of als solitair tussen wijd uiteen staande struiken of in het gazon. Ook in de aloude heidetuin brengen grassen variatie. Langs de rand van de vijver zijn zowel imposante hoge grassen, als betrekkelijk lage grassen geschikt. Andere grassen zijn tot diep in de winter fraai doordat de uitgebloeide bloeipluim in tact blijft. Vooral met rijp of fijne druppeltjes zijn het net juweeltjes. Wat dat betreft is het sierlijke lampepoetsersgras met de wijd uiteen staande bloeiwijze een topper. Zulke grassen verdienen trouwens wel een plek waar ze gezien worden!

Hoge siergrassen kunnen zelfs in grote potten op het terras staan. Dat is weer eens wat anders.

Natuurlijke meerwaarde in tuinen

In de natuur spelen grassen een belangrijke rol. Naast hun taak als voedselleverancier geven ze ook schuilgelegenheid aan allerlei bodemdieren en zijn ze voedselplant ('waardplant') voor tal van vlinderrupsen en andere kleine dieren.

In de tuin is dat minder. Solitair aangeplante siergrassen hebben over het algemeen weinig natuurwaarde in de tuin, wat overigens niets zegt over hun sierwaarde. Grassen die in grotere hoeveelheden aangeplant worden, van nature thuishoren in Nederland en aangeplant zijn op een geschikte standplaats, bieden de natuur wel een extraatje, met name insecten kunnen hier gebruik van maken. De eieren en poppen van veel vlindersoorten bijvoorbeeld, overwinteren in graspolletjes. Ook kunnen ze, zeker de grote veldbies, een rol als bodembedekker spelen.

In de schaduw

Voor een schaduwrijke tuin zijn verschillende grassen die ook in bossen voorkomen goed te gebruiken. Ze bedekken de bodem en groeien op een plek waar weinig andere planten gedijen.

Grote Veldbies *Luzula sylvatica*

Grote veldbies groeit in pollen met vrij brede, stevige bladeren. De bloeiwijze is een ijle pluim die hoog boven de bladeren uitsteekt. In het wild komt het vooral voor op hellingen in Zuid-Limburg. Maar ook op schaduwrijke plekken in tuinen is het een heel geschikte plant, zelfs op droge plaatsen.

Eenbloemig parelgras *Melica uniflora*

Parelgras is te vinden op een aantal verspreide groeiplaatsen, bij voorkeur in niet te droge beukenbossen. Vaak zit er leem in de grond. Dit laag blijvende gras (30-40cm) is geschikt voor niet te droge tuinen, liefst in de schaduw van loofbomen. Het is geen gras dat om aandacht schreeuwt, maar wel een waarvoor het de moeite waard is om door de knieën te gaan. Bloeit in mei.

Vochtige grond, bij vijvers

Hangende zegge *Carex pendula*

Strikt genomen horen de zeggen niet bij de grassenfamilie, maar bij de cypergrassenfamilie. Maar in de tuin is dat verder niet van belang. Wat wel van belang is, is de ruimte die deze prachtige en zeer sierlijke zegge nodig heeft. Deze plant kan wel 2 m hoog worden, hangt licht over en groeit in pollen. De bloeiwijze lijkt op elzenkatjes en bungelt aan lange stelen. De standplaats moet vochtig zijn, niet te voedselarm en in de halve tot hele schaduw liggen. Hangende zegge heeft veel ruimte nodig om goed tot z'n recht te komen, maar is dan een fraaie soort.

Hoge cyperzegge *Carex pseudocyperus*

Hoewel de naam anders doet vermoeden is hoge cyperzegge een stuk lager dan hangende zegge. Hoge cyperzegge wordt 50-100 cm en heeft zo een handzamer formaat dan de hiervoor beschreven soort. Overigens lijkt de overhangende bloeiwijze sterk op elkaar en groeit ze ook in pollen. De standplaats mag gerust zonnig zijn, aan de rand van de vijver.

Veenpluis *Eriophorum angustifolium*

Van nature komt veenpluis voor op vochtige, venige grond, zoals in hoogveen, aan de rand van vennen. De 'pluisjes' waar veenpluis z'n naam aan dankt blijven tot in de herfst zitten. Om aan de rand van een vijver of moerasje aan te planten is veenpluis heel geschikt, temeer omdat het met ongeveer 30 cm een hoge plant is. Hoewel veenpluis wortelstokken heeft, is het in de tuin eerder een kunst om hem goed aan de praat te krijgen dan dat het een woekeraar wordt.

Voor droge, zonnige grond

Pijpestrootje *Molinia caerulea*

Op heidevelden en langs vennen is het pijpestrootje volop te vinden: grote pollen met hoog gras. De dunne maar sterke stengels verkleuren in de herfst naar goudgeel. De hele winter blijven ze staan. In de tuin is juist dat verkleuren en het wintersilhouet een pluspunt. Pijpestrootje groeit op niet te zware grond, in de zon tot halfschaduw. Naast het wilde pijpestrootje zijn er ook een aantal cultuurvariëteiten die de moeite waard zijn zoals de

Molinia caerulea 'Heidebraut'. Wordt

1.20 m hoog en is heel geschikt als solitair in een heidetuin.

Molinia arundinacea 'Transparent' doet z'n naam eer aan. Door de luchtige groeiwijze kijk je heen. Ook is de 1.90 m hoge plant sierlijk met regendruppels en met rijp.

Zilverhaver *Aira caryophylla*

Dit is een sierlijk, laagblijvend grasje dat groeit op open, zonnige plekken, op enigszins schrale grond. Als er te veel andere begroeiing komt, verdwijnt dit grasje al snel. In de tuin is er een schitterende toepassing: bovenop een stapelmuurtje of in de rotstuin.

Hazepootje *Lagurus ovatus*

Dit is een eenjarig gras dat gezaaid wordt. Aan de laagblijvende (30 cm) halmen komen ovale, wollige aartjes. De Nederlandse naam is dan ook goed getroffen. Hazepootje is prima geschikt om te drogen en wordt regelmatig in droogboeketten gebruikt. Oorspronkelijk komt hazepootje uit het Middellandse Zeegebied. Op een schrale, maar zonnige plek doet hazepootje het goed. Door niet in rijtjes maar in hoopjes te zaaien groeit het in polletjes.

Bevertjes wild/gekweekt

Een ander prachtig grasje dat in droogboeketten voorkomt is bevertjes of trilgras. Dit gras doet z'n naam eer aan door in het minste zuchtje wind te trillen. Dat komt doordat de compacte aartjes elk aan een ver uitstekend dun steeltje hangen. De gekweekte soort, *Briza maxima*, houdt van niet te droge grond, staat in de zon tot halfschaduw en bloeit tussen juni en augustus. Met het drogen moet niet te lang gewacht worden, anders vallen de aartjes uit.

In het wild komt de wilde bevertjes *Briza media* voor. Het is een grassoort die tamelijk zeldzaam geworden is en vooral groeit in Zuid-Limburg en langs de rivieren. Hoewel de bloeiaartjes kleiner zijn dan bij z'n grote broer, is het een feest om te zien. Op een niet te droge, zonnige plaats op kalk- of leemhoudende grond is het de moeite waard om te proberen.

Lampepoetsersgras *Pennisetum alopecuroides*

Z'n naam dankt dit uitheemse gras aan de wijd uiteen staande bloeiaren. Ziet eruit als een groot uitgevallen pijpenrager. Lampepoetsersgras groeit in pollen, wordt 50-75 cm hoog en is schitterend met druppeltjes in het najaar. Mooi aan de rand van een border of samen met late bloeiers zoals hemelsleutel. Lampepoetsersgras is niet helemaal vorstvrij en moet, als het gaat vriezen, afgedekt worden.

Vedergras *Stipa gigantea*

Nog een uitheems gras als uitsmijter. In heel wat voortuinen staat het bekende Pampagras. Dikke, plumpe pollen met hoge pluimen erboven uit, vaak niet alleen in je eigen tuin, maar ook bij alle burens rondom. Wie iets anders wil moet vedergras proberen. De pol wordt een halve meter hoog, en daarbovenuit komen maar liefst 2,5 meter hoge bloeiwijzen. De wat roodachtige bloeiaren hangen af en bewegen sierlijk in de wind. Dit gras blijft ook nog eens mooi tot diep in de winter.

a v v n

Tekst: Machteld Klees